

Leren over wensen en grenzen

Jongeren moeten zich op een gezonde manier seksueel kunnen ontwikkelen en hierin beschermd worden. Het is belangrijk om hen te leren over het herkennen van en communiceren over hun eigen wensen en grenzen én die van een ander.

Het onderwijs speelt hierin een essentiële rol. Hoe kun je als docent jongeren ondersteunen zodat zij op een respectvolle manier met elkaar om leren gaan?

Vormen van seksueel geweld

FYSIEK SEKSUEEL GEWELD

Tijdens het uitgaan ontmoet de zestienjarige Tess de zeventienjarige Richard. Als de club sluit, nodigt Tess Richard bij haar thuis uit. Ze zoenen en beiden vinden dit fijn. Richard wil seks, maar Tess wil dit niet. Zij geeft aan dat ze wil dat hij stopt, maar hij gaat door.

NIET-FYSIEK (ONLINE) SEKSUEEL GEWELD

Daan is een jongen van vijftien. Hij heeft vrijwillig een naaktfoto van zichzelf naar zijn vriendin Ayla gestuurd. Toen hij het uitmaakte, heeft Ayla de foto tegen zijn wil naar zijn klasgenoten gestuurd.

Ook komt seksuele *uitbuiting* door jongeren onderling voor. Het slachtoffer wordt dan gedwongen om (online) seksuele handelingen te verrichten met anderen in ruil voor geld of andere vergoedingen. Seksuele uitbuiting is een vorm van mensenhandel.

Zowel jongens als meiden kunnen seksueel geweld plegen

Jongeren kunnen seksueel geweld alleen of met anderen plegen. Hoewel jongens meestal dader zijn van seksueel geweld, kunnen ook meiden seksueel geweld plegen.

GEMIDDELD IS 97% VAN DE GEREgistREERDE JEUGDIGE VERDACHTEN VAN EEN ZEDENMISDRIJF EEN JONGEN.

Seksueel geweld wordt vaak gepleegd door jongeren onderling

Factsheet voor docenten

46%
van de plegers van seksueel geweld tegen kinderen is een leeftijdsgenoot.

30%
van de plegers van seksueel geweld tegen kinderen is de vriend(in) of ex-vriend(in) van het slachtoffer.

Seksueel geweld wordt weinig gesignaleerd

Professionals – waaronder professionals werkzaam in het onderwijs – rapporteerden slechts bij 0,1% van de minderjarigen een vermoeden van slachtofferschap van seksueel geweld.

In werkelijkheid maakt 3% van de jongens en 13% van de meiden vóór hun achttiende verjaardag een vorm van ernstig fysiek seksueel geweld mee.

WAAROM IS SIGNALEREN LASTIG?

- Er zijn niet altijd duidelijke signalen van seksueel geweld.
- Signalen van seksueel geweld kunnen ook op andere problemen wijzen.
- Minderjarigen vertellen vaak niemand over het seksueel geweld, en als ze dat wel doen, nemen ze meestal een leeftijdsgenoot in vertrouwen.

Slechts 5% van de jongens en 6% van de meiden vertelt een docent over het misbruik.

Gezond seksueel gedrag of seksueel geweld?

Het kan lastig zijn om seksueel gedrag van jongeren te duiden. Hiervoor kun je gebruik maken van de zes criteria van het Vlaggensysteem:

1. wederzijdse toestemming
2. vrijwilligheid
3. gelijkwaardigheid
4. passend bij de leeftijd of ontwikkeling
5. passend bij de context of omgeving
6. zelfrespect

Vervolgens kun je het seksueel gedrag in één van de vier categorieën indelen:

 "Dit past voor alle betrokkenen. Seksueel gedrag is helemaal oké!"

 "Over de grens. Niet helemaal oké! Volgende keer beter opletten!"

 "Flink over de grens, niet oké! Stoppen!"

 "Hier wordt iemand pijn gedaan. Dit kan echt niet. Stoppen!"

Het Vlaggensysteem helpt je om seksueel gedrag van jongeren bespreekbaar te maken in de klas. Daarnaast biedt het je handvatten om te reageren. Meer weten? Kijk op www.vlaggensysteem.nl

Je vermoedt seksueel geweld: wat nu?

Het is belangrijk dat je bij vermoedens van seksueel geweld op een goede manier reageert en de juiste vervolgstappen neemt. Voor hulp hierbij kun je overleggen met een collega, vertrouwenspersoon of de schoolleiding. Daarnaast kun je een vertrouwensinspecteur van de **Inspectie van het Onderwijs** raadplegen. De vertrouwensinspecteur adviseert je over mogelijke vervolgstappen.

Het is in ieder geval belangrijk dat je het slachtoffer niet beschuldigt. De dader is namelijk verantwoordelijk voor wat er gebeurt. Zo is bij ongewenste sexting de jongere die zonder toestemming seksueel getint beeldmateriaal van een ander doorstuurt degene die fout zit. Wanneer een slachtoffer negatieve reacties krijgt van anderen kan dit zorgen voor een extra trauma bovenop het seksueel geweld dat heeft plaatsgevonden.

FYSIEK SEKSUEEL GEWELD

- Slachtoffers van fysiek seksueel geweld kunnen voor forensische, medische en psychische hulp terecht bij **Centrum Seksueel Geweld**. Meer weten? Kijk op www.centrumseksueelgeweld.nl
- Fysiek seksueel geweld kan gemeld worden bij de **politie**. Samen met de politie wordt vervolgens besloten wat passende vervolgstappen zijn.

NIET-FYSIEK (ONLINE) SEKSUEEL GEWELD

- Voor advies bij slachtofferschap van online seksueel geweld kunnen jongeren terecht bij **Helpwanted**. Meer weten? Kijk op www.helpwanted.nl
- Ook van online seksueel geweld kan melding worden gemaakt bij de politie. Bij 'lichtere' vormen van ongewenste sexting, kan de dader door de politie doorverwezen worden naar **Halt** voor de interventie sexting 'Respect online'. De focus ligt hier op bewustwording van veilig en respectvol online seksueel gedrag.

Belang van seksuele en relationele vorming

Seksueel geweld tegen kinderen wordt vaak gepleegd door leeftijdsgenoten. Dat komt onder andere doordat jongeren niet altijd doorhebben dat zij over hun eigen grenzen of die van de ander heen gaan. Seksuele en relationele vorming leert jongeren hun eigen wensen en grenzen én die van de ander te herkennen en hierover te communiceren. Ook helpt seksuele en relationele vorming bij het herkennen van slachtoffer- en daderschap.

Scholen in het basisonderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs zijn wettelijk verplicht aandacht te besteden aan seksualiteit en seksuele diversiteit. Zij kunnen hiervoor het beste gebruik maken van een erkend lesprogramma. In de **databank Effectieve Jeugdinterventies** vind je het lesprogramma dat het beste bij jouw school past. Meer informatie hierover vind je op www.nji.nl.

Gebruik van (nog) niet beoordeelde lesprogramma's is mogelijk verspilde moeite. Het is namelijk niet duidelijk of deze lesprogramma's effectief zijn en seksueel geweld helpen voorkomen.

